

Nr 81.

Av herrar **Alfred Petrén** och **von Koch**, *angående en provisorisk lag om vård av vissa alkoholister å anstalter, som i §§ 31 och 33 av fattigvårdslagen omförmälas.*

Som bekant har staten numera 2 anstalter för manliga alkoholister, nämligen en, som är förlagd till Svartsjö tvångsarbetsanstalt, och en, som, efter att några år ha varit förlagd till Salbohed, den 1 sistlidne oktober återflyttades till Venngarn, där den hösten 1916 ursprungligen öppnades med för ändamålet nyuppförd byggnad. Förstnämnda anstalt rymmer visserligen ett 50-tal platser, men då å densamma enligt gällande bestämmelser få intagas huvudsakligast mera svårdisciplinerbara alkoholister, har endast en mindre del av därvarande platsantal blivit taget i anspråk. Under 1921 växlade sålunda antalet å Svartsjö alkoholistanstalt intagna under de olika månaderna mellan 7 och 15 samt utgjorde vid detta års ingång 14. Å sistnämnda anstalt, statens egentliga alkoholistanstalt, har antalet intagna under de olika månaderna av år 1921 varit följande:

$\frac{1}{1}$	57	$\frac{1}{6}$	45	$\frac{1}{10}$	56
$\frac{1}{2}$	55	$\frac{1}{7}$	41	$\frac{1}{11}$	71
$\frac{1}{3}$	54	$\frac{1}{8}$	46	$\frac{1}{12}$	79
$\frac{1}{4}$	56	$\frac{1}{9}$	51	$\frac{11}{12}$	85
$\frac{1}{5}$	45				

Den betydande ökningen i antalet intagna under de två sista av årets månader sammanhänger med det förhållandet, att det, under det anstalten var förlagd till Salbohed, trots en avsevärd överbeläggning icke kunde beredas plats åt alla, för vilka inträde söktes. Detta har däremot kunnat ske, sedan anstalten återflyttats till Venngarn, som har ett vida större platsantal, i det att detsamma är fastställt till 100, och till och med ett något större antal torde kunna här mottagas. Kommer tillströmningen av alko-

holister att under den närmaste tiden bli lika stark som under de sista månaderna, blir emellertid även Venngarnsanstalten inom kort fylld och så överbelagd, att ytterligare ökning av de intagna icke kan ske. Då det emellertid är av stor betydelse — med hänsyn till alkoholistlagens effektivitet — att personer, om vilkas intagande å allmän alkoholistanstalt Konungens befallningshavande förordnat, också utan dröjsmål kunna bli mottagna å sådan anstalt, är det vid ovannämnda förhållande av största vikt att åtgärder snarast vidtagas för att bereda ökade möjligheter för vård av alkoholister. Därtill kommer att förslag till utvidgning av alkoholistlagens tillämplighetsområde, i enlighet med vad riksdagen i skrivelse redan år 1918 begärt, läser vara att förvänta till denna riksdag. Den begärda utvidgningen gick som bekant ut därpå, att lagen måtte utsträckas att omfatta jämväl sådana alkoholister, som upprepade gånger dömts till böter för fyleri. Om nu också de i alkoholistlagen föreskrivna förebyggande åtgärderna i allmänhet böra i första hand ifrågakomma vid denna grupp av alkoholister liksom vid andra, undantagandes de under ruset farliga, så är det dock givet att behovet av platser å allmänna alkoholistanstalter blir större, när den ifrågasatta lagändringen kommit till stånd. Frågan är då, huru detta bäst skall lösas.

Av allmänna alkoholistanstalter, avsedda för män, finnes det, förutom statsanstalterna, trenne erkända anstalter, nämligen Vemdalen i Härjedalen, Björknäs i Uppland och Lerjeholm vid Göteborg, vilka tillsammans hava ett platsantal av c:a ett 70-tal. Under nuvarande tryckta förhållanden torde det varken vara att räkna med att nya erkända alkoholistanstalter bli upprättade eller att det kan åstadkommas någon utvidgning av den statliga alkoholistvården. Andra utvägar måste sålunda sökas. Om det förslag, som här nedan framlägges, bleve realiserat, skulle, på samma gång därigenom åstadkommes en ytterligare evakuering av Venngarnsanstalten, denna statens egentliga alkoholistanstalt komma att arbeta under gynnsammare förhållanden. En olägenhet för dess verksamhet är nämligen för närvarande att här under nuvarande förhållanden hopföras till helt olika kategorier hörande alkoholister. Vid sidan av sådana till dryckenskap hemfallna personer, beträffande vilka det kan finnas utsikter till ett varaktigt resultat av anstaltsbehandlingen, måste nämligen här mottagas även åtskilliga oförbätterliga alkoholister, vilka städse recidivera omedelbart efter det de återvänt till samhället, men vilka icke kunna få överflyttas till Svartsjö, då de, intagna å anstalt, äro både arbetsamma och fogligt rätta sig efter ordningen.

Till frågans belysande anföras här några exempel på denna typ av alkoholister.

1) R., född 1882, ogift, från Stockholm. Lärde först skomakeriyrket, men tog sedan värvning vid Svea Artilleriregemente, där han fick uppdraget att vara uppappare, under vilken sysselsättning han genom handhavandet av spritförrådet i officersmännen vid regementat frestades till alkoholmissbruk, varåt han alltså dess hängivit sig. Han dricker, förutom 20 å 30 flaskor öl om dagen, denaturerad sprit, lazanol, salubrin, eau de cologne m. m., när han ej kan komma över brännvin. Han har varit straffad för förfälskning en gång och för våld en gång samt 25 gånger dömts till böter för fylleri. 2 gånger varit varnad för lösdriveri och 2 gånger dömts till tvångsarbete. När han ej varit å anstalt, har han bott på ungarshotell, men har icke mindre än *19 gånger varit intagen på arbetsinrättningen*, 4 gånger å försörjningsinrättningen samt före 1916 tvänne gånger vårdats å Katarina sjukhus. Därifrån sistnämnda år anmäld till nykterhetsnämnden blev han efter förordnande av Överståthållarämbetet intagen å Björknäs alkoholistanstalt. Efter interneringstidens slut återvände han till Stockholm, där han sällskapade med »gamla bekanta» och dagligen förtärde denaturerad sprit, tills han blev så sjuk, att han måste inlägga sig å Katarina sjukhus. Därifrån förhjälpes han nu till en släkting i landsorten, men stannade ej hos denne, utan gav sig »på luffen». Återkommen till Stockholm vände han sig med begäran om hjälp till Skyddsvärnet, som omedelbart anvisade honom arbete, vilket han emellertid ej brydde sig om att antaga, utan föredrog att gå i staden och »slå dank» samt supa som vanligt, med resultatet att han åter hamnade på Katarina sjukhus. Blev därifrån på nytt på grund av Överståthållarämbetets förordnande intagen å alkoholistanstalt. Efter utskrivningen därifrån stannade han en tid och arbetade å landet, vilken tid han var nykter, men länge dröjde det ej, innan han återvände till Stockholm med samma resultat som förut. I november 1920 förordnade Överståthållarämbetet så för 3:dje gången om hans intagande å alkoholistanstalt.

2) L., född 1873, ogift, grovarbetare från Stockholm. Började redan vid 13 å 14 års ålder att använda spritdrycker och har missbrukat sådana sedan 25 års ålder, dricker sockerbrännvin och »dunder», alla tider på dygnet. Han är en gång straffad för stöld, har 7 gånger varnats för lösdriveri och (under år 1904—1915) 7 gånger varit dömd till tvångsarbete. Sedan 1913 har han vidare *16 gånger varit intagen å arbetsinrättningen*, 3 gånger å försörjningsinrättningen samt 4 gånger å Katarina sjukhus. Därifrån blev han 1919 anmäld till nykterhetsnämnden, på vars framställning han därpå blev tvångsinternerad å statens alkoholistanstalt å Salbohed. Efter interneringstidens slut återvände han till Stockholm, men började genast föra ett supigt och oordentligt leverne, varför han blev återintagen å Salbohed för brott mot utskrivningsvillkoren. Liksom förut arbetade han även nu ordentligt å anstalten, men då han efter den nya interneringstidens slut återkom till Stockholm, började han genast supa som vanligt och var i hög grad berusad, då han dag efter dag kom upp å nykterhetsnämndens expedition för att utfä sina flitpengar från Salbohed, därvid han slutligen uppträdde så bråkigt, att polis måste tillkallas. Emellertid förhjälpes han till Linköping, där han förr arbetat, men stannade där endast en kort tid, varefter han »luffade» tillbaka till Stockholm och här började sitt vanliga supiga leverne. På framställning av nykterhetsnämnden förordnade Överståthållarämbetet i juli 1921 ånvo om hans intagande å alkoholistanstalt.

3) A., född 1862, ogift, från Stockholm. Sedan 36 års ålder (?) missbrukat spritdrycker: nykter kortare perioder har han långa tider gått och druckit dagligen, mest maltdrycker och billigt vin. Han har aldrig varit straffad, men 3 gånger blivit varnad för lösdriveri och 5 gånger varit dömd till tvångsarbete. Då han genom sitt levnadssätt med åren blivit klen och mindre arbetsförför, har han ofta gått in å Stockholms olika inrättningar: har sålunda varit sammanlagt *15 gånger å arbetsinrättningen och 29 gånger å försörjningsinrättningen* samt de sista åren långa tider legat å Katarina sjukhus, sålunda sammanlagt 157 dagar under 1910, 237 dagar under 1911, 299 dagar under 1912, 303 dagar under 1913, 271 dagar under 1914 och 353 dagar under år 1915. Sedan alkoholistlagen hösten 1916 trätt i kraft, har han merändels vistats å alkoholistanstalt, där han gång på gång efter förordnande av Överståthållarämbetet blivit intagen. Han har å denna arbetat så mycket hans krafter medgivit.

4) B., född 1878, fransköld, från Stockholm. Började redan vid 21 års ålder missbruka spritdrycker; brukat arbeta tills han fått litet pengar, men sedan gått och druckit, använt maltdrycker, vin, glögg och denaturerad sprit. Han har varit varnad för lösdriveri 5 gånger och blivit dömd till böter 23 gånger; har före 1916 varit intagen *12 gånger å arbetsinrättningen och 6 gånger å försörjningsinrättningen* samt å Katarina sjukhus 10 gånger och å Sabbatsbergs och Maria sjukhus vardera en gång. Sedan alkoholistlagen trätt i kraft, blev han 1917 tvångs-

internerad å Björknäs. Efter interneringstidens slut hade han ett år plats i Uppland, men blev så osams med sin förman och reste till Stockholm, där han snart råkade i sällskap med gamla supbröder med resultat att han inom kort åter hamnade å Katarina sjukhus. Efter utskrivningen därifrån arbetade han en tid som lagerdräng, men i förargelsen över att polisen föranstaltade, att han, fastän nykter och skötsam, måste avtjäna gamla böter med 11 dygns fängelse — fiat justitia, pereat mundus! — började han därpå, utan plats som han nu också var, att dricka, så att han inom kort blev nödsakad lägga in sig på Katarina sjukhus. Därefter gick han in på arbetsinrättningen, som han emellertid efter några månader lämnade. Sedan har han ytterligare några gånger varit intagen å Katarina sjukhus, varifrån han ibland *på någon kortare tid* ingått å arbetsinrättningen, men understundom gått direkt ut för att börja supa.

5) L., född 1866, fränskild, f. d. bryggare från Stockholm. Har druckit mycket öl samt andra berusande drycker så ofta han kunnat överkomma sådana, ävensom droppar och flera slags tekniska preparat. Flera gånger blivit varnad för lösdriveri och 2 gånger varit dömd till tvångsarbete. Har *18 gånger varit intagen å arbetsinrättningen* men i allmänhet stannat där endast *kortare tider*, några veckor eller högst ett par månader. Även flera gånger vårdats å Katarina sjukhus, under 1915 trenne gånger. Från 1916, då alkoholistlagen trädde i kraft, har han mest varit tvångsinternerad å alkoholistanstalt, då han recidiverat så snart han kommit ut. I frihet kan han omöjligt vistas utan att hängiva sig åt alkoholmissbruk.

Dessa exempel skulle kunna mångfaldigas. Icke så få av dem, som intagas å statens alkoholistanstalt å Venngarn, höra till denna kategori. Det ligger ju i öppen dag, att en större anhopning av dylika individer å en alkoholistanstalt skall tynga ned denna verksamhet, vara ägnad att försämra andan bland övriga å densamma intagna och därigenom även förminska möjligheterna att förbättra dessa. Det skulle därför vara av den största betydelse för resultatet av Venngarnsanstaltens verksamhet, om densamma kunde helt och hållet befrias från de ständigt recidiverande alkoholisterna. Om normala tider varit rådande, hade det ju legat närmast till hands att tänka på anordnandet av en särskild statens alkoholistanstalt (asyl) för nämnda kategori, men under nu rådande ekonomiska förhållanden torde något dylikt, som redan antytts, väl icke kunna sättas ifråga. Vid sådant förhållande återstår ju endast att pröva, huruvida icke något annat slag av anstalter lämpligen skulle kunna användas för ändamålet. Detta synes oss vara förhållandet med de uti 33 § av fattigvårdslagen omförmälda arbetshemmen. Ty då dessa ju bl. a. äro avsedda för arbetsskygga och sedligt förkomna individer, blir det i själva verket till stor del just personer, hörande till här skildrade kategori av alkoholmissbrukare, som enligt fattigvårdslagen komma att å desamma intagas. Det kan ju då icke vara till någon olägenhet för arbetshemmens verksamhet, om dylika individer understundom inkomma å dessa, icke på grund av fattigvårdslagens utan på grund av alkoholistlagens bestämmelser. Genomförandet av en sådan reform, som den här antydda, skulle lätteligen kunna ske genom ett mindre tillägg till båda de ifrågavarande lagarna. Det tillägg, som behövdes i alkoholistlagen vore då ett nytt moment till 2 § av innehåll, att, då Konungens befallningshavande förordnat om intagande å allmän anstalt för vård av alko-

holister av person, som tidigare vårdats å sådan anstalt minst 6 månader — lagens uttryck för recidivister — han måtte, *därest föga utsikt finnes för hans förbättrande genom anstaltsvården*, kunna intagas å arbetshem, som omförmäles i 33 § i lagen om fattigvård och som av Konungen godkänts för mottagande av sådana alkoholister. Uti fattigvårdslagen åter skulle behövas ett nytt moment i 33 §, däri stadgades att å däri omförmält arbetshem skulle få mottagas personer, som avhandlas i det ovan föreslagna nya momentet i 2 § i alkoholistlagen, under förutsättning, att rörande deras utskrivning gällde vad i sistnämnda lag är stadgat.

Emellertid skulle genom en dylik lagstiftning, vilken framdeles borde genomföras såsom varande ett ändamålsenligt sätt att lösa frågan om de recidiverande alkoholisternas omhändertagande, för närvarande föga evakuering från Venngarnsanstalten kunna åstadkommas, då ännu endast förberedelser vidtagits för anordnande av några få arbetshem i enlighet med 33 § i fattigvårdslagen. Vad särskilt beträffar Stockholm, varifrån alltjämt de flesta alkoholister, som intagas å anstalt för dylika, komma, saknar denna stad ännu arbetshem i enlighet med 33 § i fattigvårdslagen. Däremot har Stockholm numera en mindre avdelning inom sin stora arbetsinrättning godkänd av överståthållarämbetet som arbetshem i enlighet med övergångsstadgandet i 90 § av fattigvårdslagen. Kunde å denna avdelning få mottagas den här avhandlade gruppen av alkoholister, när överståthållarämbetet förordnat om till densamma hörande persons intagande å allmän alkoholistanstalt, så skulle redan därigenom Venngarnsanstalten kunna få en icke obetydlig avlastning. Blev det sedan motsvarande anordning i andra storstäder, skulle ännu mer kunna vinnas i detta hänseende. Vad som behöves för att redan nu möjliggöra de recidiverande alkoholisternas avskiljande från Venngarnsanstalten även i annat fall, än då de äro odisciplinerbara, är sålunda en provisorisk lagstiftning, gällande för den övergångstid, som återstår tills arbetshemmen kommit till stånd i den utsträckning fattigvårdslagen föreskriver.

På grund av vad här blivit anfört hemställa vi alltså,

att riksdagen för sin del ville antaga nedanstående provisoriska lag:

L A G

om intagande av vissa alkoholister å anstalter, som omförmäles i 31 och 33 §§ av lagen om fattigvården den 14 juni 1918.

1 §.

Har Konungens befallningshavande jämlikt lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913 förordnat om intagande å allmän anstalt för vård av alkoholister av person, som tidigare vårdats å sådan anstalt minst sex månader, må han, därest föga utsikt finnes för hans förbättrande genom anstaltsvården, kunna intagas å anstalt, som omförmäles i 31 och 33 §§ av lagen om fattigvården den 14 juni 1918, om vid densamma finnes särskild avdelning, vilken av Konungen godkänts för mottagande av dylika alkoholister.

2 §.

För avdelning, som i 1 § sägs, skall i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 16—22 §§ samt 24 § i lagen om behandling av alkoholister.

Konungen meddelar för varje sådan avdelning närmare bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1923 och gäller intill den 31 december 1928.

Stockholm den 21 januari 1922.

Alfred Petré.

G. H. von Koch.